

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 75/2015-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2015 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Cibuľom, Advokátska kancelária, M. Pišuta 919/2, Liptovský Mikuláš, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Krajským súdom v Žiline pod sp. zn. 1 To 30/2011 a jeho rozsudkom z 3. mája 2011 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Tdo 34/2014 a jeho uznesením z 12. augusta 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. decembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) v konaniach vedených Krajským súdom v Žiline (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 To 30/2011 a jeho rozsudkom z 3. mája 2011 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Tdo 34/2014 a jeho uznesením z 12. augusta 2014. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 5. decembra 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 34 T 104/2010 z 11. januára 2011 uznaná vinnou zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 Trestného zákona, za čo jej bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 15 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Bol jej tiež uložený ochranný dohľad na dva roky. Poškodená bola s nárokom na náhradu škody odkázaná na občianske súdne konanie. Rozsudkom krajského súdu č. k. 1 To 30/2011-830 z 3. mája 2011 došlo k zrušeniu a následnému spresneniu výroku o zaradení sťažovateľky do ústavu na výkon trestu odňatia slobody. V ostatnom zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý. Napokon uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo 34/2014 z 12. augusta 2014 bolo dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa presvedčenia sťažovateľky konaním a rozhodnutím krajského súdu a najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Vina sťažovateľky mala spočívať v tom, že 23. októbra 2009 v čase od 15.50 h do 19.00 h v izbe bytu č. 29 na [REDAKOVANÉ] uláši mala pod vplyvom alkoholu po nezistenom konflikte v úmysle usmrtiť prineseným nožom s dĺžkou čepele 12 cm spoločne s odsúdeným [REDAKOVANÉ] (ďalej len „spoluobvinený“), ktorý uzavrel s prokuratúrou dohodu o vine a treste, striedavo 25-krát bodnúť najmä do oblasti krku a hrudníka spredu aj zozadu [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poškodená“), čím jej boli spôsobené mnohopočetné bodné poranenia krku a hrudníka s poškodením veľkých ciev krku, krčných orgánov, ľavých a pravých pľúc, pohrudnice a osrdcovnice, s vykrvácaním do pohrudničných dutín a navonok, pričom na následky traumaticko-hemoragického šoku poškodená na mieste zomrela.

Sťažovateľka tak pred okresným súdom, ako aj pred krajským súdom preukazovala svoju nevinu a namietala, že všeobecné súdy sa vôbec nezaoberali jej námietkami a všetky dôkazy o jej nevine vyhodnotili ako účelové. Jediným dôkazom o jej vine malo byť jej priznanie, pretože nijaké iné dôkazy jej vinu nepotvrdili, ale práve naopak, vyvrátili možnosť, že by sa sťažovateľka nachádzala v rozhodnom čase na mieste činu. Napriek týmto pochybnostiam ju okresný súd uznal vinnou a rovnaký názor zaujal aj krajský súd. Právne závery všeobecných súdov boli pre sťažovateľku nepochopiteľné, pretože boli v rozpore so základnými zásadami trestného konania, najmä so zásadou zistenia skutkového stavu bez dôvodných pochybností. Vinu sťažovateľky založili na jej priznaní. Pritom podľa ustálenej judikatúry sa priznanie obvineného považuje za vierohodné iba vtedy, pokiaľ je táto vierohodnosť preukázaná ďalšími vierohodnými dôkazmi. Takéto dôkazy však v danej veci neexistujú. Naopak, v konaní boli zabezpečené dôkazy svedčiace o nevine sťažovateľky, a to predovšetkým svedecké výpovede [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí zhodne uvádzali, že v rozhodnom čase boli so sťažovateľkou nepretržite minimálne súčasne dvaja na úplne inom mieste vzdialenom od bytu poškodenej minimálne 5 km. Závery znaleckých posudkov zo všetkých odvetví boli negatívne, pretože sa nenašla žiadna trasologická stopa, ktorú by fyzicky postihnutá sťažovateľka nepochybne zanechala, ale ani žiadna DNA, žiaden odtlačok prstov, žiadna krv na odeve sťažovateľky, žiadne sliny na pohári od piva a pod. Všeobecné súdy tieto dôkazy úplne odignorovali a v rozpore s nimi dospeli k záveru o vine sťažovateľky. Ide pritom o absolútne nelogické a rozporné závery krajského súdu. Osvojenie si skutočností odlišných od odborného znaleckého skúmania (napr. že ani krvácanie tela obete nemuselo nevyhnutne zanechať biologické stopy na oblečení sťažovateľky) vyznieva ako nevysvetliteľné popretie akejkoľvek dôkaznej sily odborného znaleckého posudku. Sťažovateľka v tom vidí porušenie práva na obhajobu a výrazný rozpor so zásadou prezumpcie nevinu. Arbitrárnosť rozhodnutia vidí v konkurencii viacerých protichodných názorov vyslovených najvyšším súdom a tiež v tom, že najvyšší súd svoj jediný záver o jej vine nezdôvodnil zo všetkých právnych hľadísk, ktoré prichádzali do úvahy. Znalecké posudky ako dôkazy s najvyšším stupňom objektívnosti nie je oprávnený spochybňovať ani súd, pokiaľ nenariadil kontrolné posudky alebo pokiaľ iným spôsobom neboli spochybnené závery znaleckých posudkov. Za danej dôkaznej situácie je

takýto postup v rozpore s prezumpciou nevinny. Sťažovateľka vidí porušenie princípu prezumpcie nevinny a porušenie práva na súdnu ochranu v tom, že rozsudok krajského súdu je v rozpore s pravidlom *in dubio pro reo*. Podľa tohto pravidla pokiaľ nie je v konaní preukázaná praktická istota o existencii relevantných skutkových okolností, t. j. pokiaľ sú prítomné akéhokoľvek rozumné pochybnosti vo vzťahu ku skutku alebo osobe páchatel'a, ktoré nemožno odstrániť ani vykonaním ďalšieho dôkazu, je nutné rozhodnúť v prospech obvineného.

Sťažovateľka je osobou mentálne retardovanou na mentálnej úrovni dieťaťa. Je u nej na prvý pohľad zrejmé, že ide o osobu duševne zaostalú a fyzicky hendikepovanú. Fyzické aj psychické znaky mentálnej retardácie sú u nej zjavné a neprehliadnuteľné. Podľa znaleckého posudku trpí poruchami myslenia, a to spomaleným myslením, neschopnosťou sústrediť sa, tiež tzv. zbiehavosťou myslenia, teda narušenou plynulosťou v myslení, neustálym odbočovaním k iným s hlavnou témou nesúvisiacim témam. Napriek tomu, že aj na hlavných pojednávaniach opakovane do výsluchu sťažovateľky zasahoval znalec z odboru psychológie, namietajúc, že sťažovateľka nerozumie bežným výrazom použitým v otázkach jej kladených (napr. nerozumie výrazu „okolnosti“), výpoveď sťažovateľky má i tak byť hlavným usvedčujúcim dôkazom o jej vine. Aj zo znaleckého posudku hodnotiaceho duševný stav sťažovateľky vyplýva, že táto nie je schopná posúdiť časové súvislosti, nerozumie časovým rovinám, kedy je „pred dvoma týždňami“ a pod. Sťažovateľka považuje za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a na obhajobu to, že vzhľadom na jej mentálny stav duševnej zaostalosti boli jej výpovede uskutočňované bez prítomnosti psychológa alebo psychiatra. Napriek tomu, že tieto okolnosti sťažovateľka namietala tak na okresnom súde, ako aj na krajskom súde, krajský súd sa nimi nezaoberal a nijako sa k nim nevyjadril. Takýto postup nemožno akceptovať aj s poukazom na čl. 17 dohovoru, ktorý výslovne zakazuje zneužitie práva.

Najvyšší súd vo svojom odmietavom uznesení uvádza skutočnosti, ktoré sú v nesúlade so spisovým materiálom. Na jednej strane pripúšťa, že zadržanie sťažovateľky o deň skôr, ako to je deklarované v trestnom spise, pri znemožnení obhajobných práv by

bolo subsumovateľné pod porušenie práva na obhajobu a eventuálne aj pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, avšak iba za predpokladu, že sa tak skutočne stalo a že postup orgánov činných v trestnom konaní negatívne ovplyvnil vykonávanie procesných úkonov po vznesení obvinenia. Vzápätí však najvyšší súd konštatuje, že nemožno uzavrieť, že takýto stav nastal. Takýto záver je závažným zásahom do práva na spravodlivé súdne konanie a na prezumpciu nevinu. Zo spisu totiž vyplývajú skutočnosti preukazujúce, že od počiatku zadržania sťažovateľky v dome u jej rodičov 24. októbra 2009 poobede bol postup voči nej v extrémnom nesúlade so zákonom. Na tieto okolnosti sťažovateľka poukazovala po celý čas, a preto nie je pravdivý záver najvyššieho súdu, podľa ktorého na tieto skutočnosti nepoukazovala skôr. Zo zápisnice o prvom výsluchu sťažovateľky vyplýva, že sa dobrovoľne 25. októbra 2009 o 15.20 h dostavila na výsluch do Žiliny. Sťažovateľka ponecháva na úvahu ústavného súdu, či je normálne, že sa ako mentálne retardovaná rozhodne ísť na políciu do Žiliny, a nie do Liptovského Mikuláša pri problémoch s orientáciou dokonca aj v známom prostredí. Sťažovateľka sa v skutočnosti už pred „oficiálnym“ zadržaním 25. októbra 2009 o 17.30 h nachádzala v moci orgánov činných v trestnom konaní, a preto existujú dôvodné pochybnosti o tom, odkedy a kde sa nachádzala v tom čase a čo sa vlastne na policajnej stanici celých 24 hodín do oficiálneho zadržania dialo.

Napokon sťažovateľka namieta porušenie práva na prístup k dovolaciemu súdu, ako aj práva na účinný opravný prostriedok. Najvyšší súd vylúčil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, lebo podľa jeho názoru rozhodovacia prax Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky nemožno aplikovať vzhľadom na odlišnú právnu úpravu. V skutočnosti ide o úpravu obsahovo totožnú. Najvyšší súd Českej republiky pripúšťa naplnenie tohto dovolacieho dôvodu v prípade extrémneho nesúladu skutkových zistení s právnymi závermi. Takto postupuje aj ústavný súd v konaní o sťažnosti.

Sťažovateľka žiada vydať tento nález:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] (...), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na spravodlivé súdne konanie a na prístup k odvolaciemu a dovolaciemu súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a na prezumpciu neviny podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom a rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 03.05.2011, v konaní vedenom pod č. k.: 1To/30/2011 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12.08.2014 v konaní vedenom pod č. k.: 2Tdo/34/2014, porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 03.05.2011, č. k.: 1 To/30/2011 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12.08.2014, č. k.: 2 Tdo/34/2014, zrušuje.“

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 1 To 30/2011-830 z 3. mája 2011 vyplýva, že ním bol zrušený výrok rozsudku okresného súdu sp. zn. 34 T 104/2010 z 11. januára 2011 o zaradení sťažovateľky do ústavu na výkon trestu odňatia slobody a bol nahradený novým spresneným výrokom. V ostatnom zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý.

Podľa názoru krajského súdu skutkové zistenia okresného súdu sú správne a úplné, zodpovedajú výsledkom dokazovania, pričom v konaní sa postupovalo podľa Trestného poriadku. Sťažovateľka založila odvolanie na opakovaných dôvodoch obhajoby použitej v konaní pred okresným súdom. Okresný súd mal dostatok presvedčivých dôkazov, na ktorých založil výrok o vine. Je nesporné, že sťažovateľka sa opakovane v prípravnom konaní priznala k žalovanému skutku. Jej výsluchy sa vykonali zákonným spôsobom a ako procesne účinné dôkazy boli súdom použité. Výsluch obvineného je prednostne prostriedkom jeho obhajoby. Sťažovateľka bola pred výsluchmi riadne poučená o tom, že má právo vypovedať alebo odoprieť výpoveď. Slobodne sa rozhodla vypovedať a potom jej výpovede, v ktorých sa priznala k spáchaniu skutku, sú usvedčujúcim dôkazom a môžu byť použité voči nej. Treba zároveň zvýrazniť, že ústavné právo na obhajobu pri výsluchu sťažovateľky bolo v plnom rozsahu zachované.

Okresný súd správne ustálil, že sťažovateľka jednotlivé udalosti uvádzala tak detailne, ako ich môže uvádzať len osoba, ktorá bola prítomná na mieste činu a tieto sama zažila. Jednotlivé výsluchy boli vykonávané s časovým odstupom rôznymi subjektmi trestného konania v štádiu prípravného konania. Tvrdenie sťažovateľky, podľa ktorého sa priznala preto, že sa bála policajtov, sudcu pre prípravné konanie a prokurátorky, neobstojí. Sťažovateľka svoj strach žiadnym spôsobom nevysvetlila, neargumentovala fyzickým ani psychickým násilím, ale ani hrozbami takéhoto násillia zo strany osôb, ktoré vykonávali úkony prípravného konania. Všetky výsluchy sťažovateľky sa vykonali v prítomnosti jej obhajcu.

Sťažovateľku usvedčuje zo spáchania skutku spoluobvinený [REDACTED]. Jeho výpoveď bola okresným súdom procesne správnym postupom prečítaná na hlavnom pojednávaní, keďže medzičasom zomrel, a to potom, čo s prokurátorom uzavrel dohodu o vine a treste vzťahujúcu sa ku skutku, ktorého sa dopustil spoločne so sťažovateľkou. Aj jeho výpovede z prípravného konania spĺňajú všetky kritériá procesne účinných dôkazov, pričom v podstatných okolnostiach korešpondujú s výpoveďami sťažovateľky z prípravného konania. Ani krajský súd nemal preto dôvod neveriť výpovediam sťažovateľky z prípravného konania. Analýzou jednotlivých odvolacích námietok možno dospieť k záveru, že prevažujú také, ktoré sa vzťahujú na spôsob hodnotenia dôkazov okresným súdom.

Sťažovateľka predkladá prostredníctvom obhajcu vlastné hodnotenie dôkazov, ktoré je čisto subjektívne a izolované od ďalších dôkazov (stopy zaistené na mieste činu, oblečenie, výpisy hovorov, meranie vzdialenosti). Hodnoteniu týchto dôkazov chýba ich hodnotenie v súvislosti s ďalšími dôkazmi, ktorými sú primárne výpovede samotnej sťažovateľky a spoluobvineného. Podstatné ale je, že ani jeden z dôkazov, ktoré sťažovateľka hodnotí, nespochybňuje jej vinu. Stanovenie času úmrtia poškodenej a času fyzického útoku páchatel'ov vyplýva z objektívnych záverov znalcov. Vymedzenie času, v ktorom sa stal skutok, pri porovnaní výsledkov meraní vzdialenosti obhajcom vôbec neodôvodňuje záver, že sťažovateľka sa nemohla v kritickom čase nachádzať na mieste činu.

Absencia daktyloskopických a biologických stôp na odev, ktorý vydala sťažovateľka, rovnako absolútne nevyklučuje jej prítomnosť na mieste činu. Zo žiadnych

skutočností nevyplýva, že sa sťažovateľka dotýkala takých častí bytu, ktoré boli miestom činu a jeho zariadenia, a to spôsobom, ktorým by zanechala daktyloskopické stopy. Ani krvácanie tela obete nemuselo nevyhnutne zanechať biologické stopy na oblečení sťažovateľky. Sťažovateľka opakovane veľmi podrobne opisovala dej na mieste činu a ani v jednom prípade sa nezmienila o tom, že by sa oblečením alebo niektorou časťou tela dostala do kontaktu s krvou obete.

Okresnému súdu možno vytknúť nedôslednosť pri písomnom vyhotovení rozsudku, keď nepostupoval dôsledne podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku. Vo vzťahu k odvolacej námietke o bezdôvodnom nevyhovení návrhu na výsluch svedka [REDAKOVANÉ] krajský súd zistil, že okresný súd 27. decembra 2010 tento dôkaz odmietol vykonať. Dôvod tohto postupu zo zápisnice o hlavnom pojednávaní nevyplýva. V prípade, že súd odmietne vykonať navrhovaný dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou uviesť v odôvodnení rozhodnutia, prečo navrhovaný dôkaz nevykoná. Napriek tomu z odôvodnenia rozsudku okresného súdu to nie je zrejmé. Ani tak však nejde o také pochybenie, ktoré by bolo dôvodom zrušenia rozsudku. Zo spisu totiž vyplýva, že svedok mal v podstate potvrdiť skutočnosti, ktoré už uviedla vo svojej výpovedi svedkyňa [REDAKOVANÉ]. V odôvodnení rozsudku sa okresný súd s výpoveďou [REDAKOVANÉ] vysporiadal a nebol dôvod očakávať iné hodnotenie rovnakých skutočností, ktoré by uviedol svedok [REDAKOVANÉ]. Treba navyše pripomenúť, že výpoveď [REDAKOVANÉ] nekorešponduje s výpoveďami sťažovateľky, v ktorých sa priznala k spáchaniu skutku, ani s výpoveďami spoluobvineného. V konečnom dôsledku preto ani výpoveď [REDAKOVANÉ] nevyklučuje osobnú prítomnosť sťažovateľky na mieste činu.

V súvislosti s porušením práva na obhajobu možno pripustiť, že obhajca sťažovateľky mal byť upovedomený o čase a mieste konania o dohode o vine a treste spoluobvineného. Možnosť aktívnej účasti obhajcu pri tomto úkone zákon nepripúšťa, ale keďže sa v konaní o dohode o vine a treste jeden zo spolupáchateľov vyjadruje k vine, logicky sa jeho vyjadrenie dotýka aj ďalších osôb označených za spolupáchateľov. Forma a obsah konania o dohode o vine a treste je však takého charakteru, že neúčast obhajcu spolupáchateľa nie je zásadným porušením práva na obhajobu a na kontradiktórny proces. Sťažovateľka a jej obhajca mali možnosť oboznámiť sa s obsahom dohody, ako aj s rozsudkom, ktorým bola dohoda schválená, a to z vyšetrovacieho a súdneho spisu.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 34/2014 z 12. augusta 2014 vyplýva, že ním podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 To 30/2011 z 3. mája 2011. Podľa názoru najvyššieho súdu sťažovateľka nemohla použiť ako dôvod dovolania tvrdenú nezákonnú výpoveď spoluobvineného Obošlu z 28. októbra 2009 a nezákonne vykonanú pitvu poškodenej, pretože jej tieto skutočnosti na základe preštudovania spisu boli známe už v pôvodnom konaní, kde ich neuplatnila. Tvrdené zadržanie sťažovateľky zhruba o deň skôr, ako je toto deklarované v spise v spojení so znemožnením obhajobných práv, ktoré zákon priznáva aj podozrivej osobe, by bolo subsumovateľné pod porušenie práva na obhajobu a eventuálne aj pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku za predpokladu preukázania, že sa tak skutočne stalo a že postup orgánov činných v trestnom konaní negatívne ovplyvnil vykonávanie procesných úkonov po začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, teda neskoršej výpovede osoby v procesnom postavení obvineného. V posudzovanej veci však nemožno uzavrieť, že tento stav nastal, a teda že je naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Právo na obhajobu nebolo porušené tým, že okresný súd odmietol vykonať výsluch švagra sťažovateľky (svedka ██████, pozn.), keď neodôvodnenie tohto postupu dostatočne a vecne správne nahradil krajský súd. Ostatné námietky sťažovateľky sú zjavne skutkovej povahy, lebo ich podstata spočíva v nestotožnení sa so zisteným skutkovým stavom, hodnotením vykonaných dôkazov a s rozsahom vykonaného dokazovania. Námietky tejto povahy sú však uplatniteľné len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku (dovolanie podané ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky). Pokiaľ podľa sťažovateľky v prípade zistenia extrémneho nesúladu medzi vykonanými dôkazmi a skutkovými zisteniami je dovolanie prípustné, tento jej názor treba považovať za nesprávny. Evidentne je inšpirovaná zákonnou úpravou v Českej republike, ktorá je ale od slovenskej odlišná, pretože neobsahuje výslovný zákaz skúmať správnosť a úplnosť zisteného skutku. Vyhovenie návrhu sťažovateľky by znamenalo, že v prípade extrémneho nesúladu zisteného skutku s vykonanými dôkazmi by si dovolací súd atrahoval prieskum

v rozsahu, ktorý mu zákon nezveruje, čím by porušil ústavný princíp konania štátneho orgánu len v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy).

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri

predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu je tak argumentácia najvyššieho súdu, ako aj krajského súdu zrozumiteľná, dostatočná a presvedčivá. Žiadne známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti nevykazuje. Okolnosť, že sťažovateľka s týmito závermi nesúhlasí, nemôže sama osebe bez ďalšieho znamenať porušenie označených práv.

V súvislosti s konkrétnymi námietkami sťažovateľky vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 34/2014 z 12. augusta 2014 možno uviesť toto:

Sťažovateľka vytýka najvyššiemu súdu uvádzanie skutočností, ktoré sú v nesúlade so spisovým materiálom, keď na jednej strane najvyšší súd pripúšťa, že zadržanie sťažovateľky o deň skôr, než je to deklarované v spise, pri znemožnení obhajobných práv by bolo možné považovať za porušenie práva na obhajobu a za dovolací dôvod podľa § 371

ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, no zároveň na druhej strane konštatuje, že takýto stav nenastal. V skutočnosti podľa sťažovateľky zo spisu vyplývajú také konkrétne okolnosti (sťažovateľkou podrobne uvedené), z ktorých možno vyvodiť, že sťažovateľka bola zadržaná už o deň skôr.

Z pohľadu ústavného súdu treba v tejto súvislosti poukázať na to, že najvyšší súd prípustnosť dovolania v danej súvislosti založil na dvoch predpokladoch, a to jednak na tom, že sťažovateľka naozaj bola de facto zadržaná už o deň skôr, než ako to de iure vyplýva zo zápisnice, ale tiež na tom, že postup orgánov činných v trestnom konaní negatívne ovplyvnil vykonávanie procesných úkonov po začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, teda neskoršie výpovede osoby v procesnom postavení obvineného. V súvislosti s týmito kumulatívne stanovenými podmienkami dospel najvyšší súd k záveru, že tento stav nenastal, a preto nie je ani naplnený označený dovolací dôvod (porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom). Sťažovateľka síce popiera, že by v zápisnici vykazovaný čas jej zadržania bol správny, a trvá na tom, že preukázateľne bola zadržaná už skôr, avšak zároveň netvrdí, že by táto okolnosť negatívne ovplyvnila procesné úkony vykonané po vznesení obvinenia, najmä jej výpovede v prípravnom konaní, hoci je zrejmé, že pri absencii takéhoto tvrdenia porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom majúci vplyv na rozhodovanie o vine sťažovateľky nemožno predpokladať. Argumentácia sťažovateľky, tak ako je postavená, by prípadne mohla byť relevantná pri skúmaní dôvodnosti uvalenia väzby na ňu, pretože by eventuálne bolo možné dospieť k záveru o prekročení prípustnej maximálnej dĺžky zadržania, nie teda pri rozhodovaní o vine a treste.

Sťažovateľka ďalej najvyššiemu súdu vytýka vylúčenie naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, a to s poukazom na rozhodovaciu prax v Českej republike pri obsahovo totožnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade extrémneho nesúladu skutkových zistení s právnymi závermi je dovolací dôvod daný.

Ústavný súd poukazuje na to, že podľa názoru najvyššieho súdu námietky sťažovateľky skutkovej povahy nie sú uplatniteľné vzhľadom na výslovné znenie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolanie možno

podat, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemôže skúmať a meniť. Najvyšší súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že zákonná úprava a rozhodovacia prax v Českej republike, ktorou sa sťažovateľka evidentne inšpirovala, je odlišná od slovenskej, pretože neobsahuje výslovný zákaz skúmať správnosť a úplnosť zisteného skutku.

Možno konštatovať, že najvyšší súd dostatočným spôsobom vysvetlil, prečo pri obsahovo podobnej (nie však totožnej) právnej úprave nepovažoval za možné akceptovať českú rozhodovaciu prax.

V súvislosti s námietkami sťažovateľky vo vzťahu k rozsudku krajského súdu č. k. 1 To 30/2011-830 z 3. mája 2011 treba uviesť toto:

Rozhodujúcou námietkou sťažovateľky bolo, že okresný súd a krajský súd jej odsúdenie založili iba na jej priznaniach, ku ktorým došlo v prípravnom konaní, teda bez existencie akýchkoľvek ďalších dôkazov preukazujúcich jej vinu. Pritom existovali dôkazy svedčiace o jej nevine, a to najmä svedecké výpovede potvrdzujúce, že bola v rozhodnom čase na mieste vzdialenom od miesta činu najmenej 5 km. Ďalej treba podľa názoru sťažovateľky prihliadnúť na jej mentálnu retardovanosť a fyzickú hendikepovanosť, ktoré sú zrejmé a neprehliadnuteľné už na prvý pohľad. Znamená to zároveň, že jej výsluchy sa nemali uskutočniť bez prítomnosti psychológa alebo psychiatra. V prospech jej neviny svedčili aj výsledky znaleckého dokazovania, keďže sa nenašla žiadna trasologická stopa, žiadna DNA, žiaden odtlačok prstov, žiadna krv na jej odeve, žiadne sliny na pohári od piva a pod., ktoré by sťažovateľka nepochybne musela zanechať.

Z pohľadu ústavného súdu treba v danej súvislosti predovšetkým vo všeobecnej rovine zdôrazniť, že ústavný súd nie je v konaniach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy tzv. „skutkovým súdom“, keďže sám dokazovanie nevykonáva a skutkový stav neustaľuje. To je totiž úlohou všeobecných súdov.

V konkrétnom prípade treba osobitne zdôrazniť, že (ako na to poukázal krajský súd a najvyšší súd) sťažovateľka sa k spáchaniu skutku priznala v troch výpovediach v rámci prípravného konania, ku ktorým došlo s určitým časovým odstupom a stalo sa tak zakaždým za prítomnosti jej obhajcu. Išlo o výsluchy u vyšetrovateľa, prokurátora a sudcu pre prípravné konanie. Ani podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať vysvetlenie sťažovateľky, podľa ktorého sa priznala zo strachu pred vypočúvajúcimi osobami, za presvedčivé, keďže zároveň žiadne konkrétne dôvody svojich obáv neuviedla.

Ďalej sa javí ako veľmi dôležité, že záver o vine sťažovateľky nie je založený iba na jej priznaniach z prípravného konania. V skutočnosti za usvedčujúce dôkazy proti nej treba považovať aj výpovede spoluobvineného, ktorý ju takisto usvedčil zo spáchania skutku, pričom sa k tomu aj sám priznal. Spoluobvinený svoju výpoveď nikdy nezmenil a uzavrel s prokurátorom dohodu o vine a treste, ktorej základ je daný práve jeho podrobným priznaním. K tomu treba dodať, že z dôkazov, ktoré sťažovateľka ústavnému súdu predložila, nevyplýva, že by sa jej obhajca prítomný pri jej výsluchoch v prípravnom konaní domáhal vzhľadom na jej zrejmy duševný a fyzický stav prítomnosti psychológa alebo psychiatra.

Uvedené usvedčujúce dôkazy umožňujú vo svojom súhrne dospieť k záveru, že hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi nemožno považovať za arbitrárne či za zjavne neodôvodnené. Za daného stavu treba akceptovať argumenty, na základe ktorých všeobecné súdy neuverili výpovediam svedkov preukazujúcim sťažovateľke alibi. Rovnako sa nejavia ako svojvoľné ani úvahy vysvetľujúce, prečo nenájdenie stôp u sťažovateľky, resp. stôp pochádzajúcich od nej nemožno považovať za okolnosť výrazne spochybňujúcu jej vinu. Rozhodne neobstojí úvaha sťažovateľky, ktorá v tejto súvislosti vytýka všeobecným súdom akceptovanie záverov odlišných od odborného znaleckého skúmania (napr. krvácanie tela poškodenej nemuselo nevyhnutne zanechať biologické stopy na oblečení sťažovateľky). Všeobecné súdy nijako nespochybňujú, že u poškodenej došlo ku krvácaniu, pretože spochybňujú to, že by sa táto krv nevyhnutne musela dostať na oblečenie sťažovateľky.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2015